

Gabra tal-ġurisprudenza

Kawża C-115/15

Secretary of State for the Home Department
vs
NA

[talba għal deċiżjoni preliminari mressqa mill-Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)]

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari — Artikoli 20 u 21 TFUE — Direttiva 2004/38/KE — Punt (ċ) tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 13(2) — Regolament (KEE) Nru 1612/68 — Artikolu 12 — Dritt ta’ residenza tal-membri tal-familja ta’ ċittadin tal-Unjoni — Żwieġ bejn ċittadin tal-Unjoni u ċittadin ta’ pajjiż terz — Atti ta’ vjolenza konjugali — Divorzju wara t-tluq ta’ ċittadin tal-Unjoni — Żamma tad-dritt ta’ residenza ta’ ċittadin ta’ pajjiż terz li għandu l-kustodja ta’ wliedhom, li huma ċittadini tal-Unjoni”

Sommarju – Sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja (L-Ewwel Awla) tat-30 ta’ Ġunju 2016

1. *Ċittadinanza tal-Unjoni — Dritt ta’ moviment liberu u ta’ residenza libera fit-territorju tal-Istati Membri — Direttiva 2004/38 — Żamma tad-dritt ta’ residenza tal-membri tal-familja fkaż ta’ divorzju — Ċittadin ta’ pajjiż terz vittma ta’ atti ta’ vjolenza domestika matul iż-żwieġ u ddivorzjat minn ċittadin tal-Unjoni li jkun telaq mill-Istat Membru ospitanti qabel il-bidu tal-proċedura għaddivorzju ta’ divorzju — Assenza ta’ dritt għaż-żamma*

(Direttiva 2004/38 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, punt (ċ) tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 13(2))

2. *Moviment liberu tal-persuni — Haddiema — Dritt ta’ residenza tal-membri tal-familja — Ċittadin ta’ pajjiż terz li għandu l-kustodja esklużiva ta’ wliedu, li huma ċittadini tal-Unjoni, wara d-divorzju minn ċittadin tal-Unjoni li jkun hadem fl-Istat Membru ospitanti — Ammissibbiltà tad-dritt ta’ residenza*

(Regolament tal-Kunsill Nru 1612/68, Artikolu 12)

3. *Ċittadinanza tal-Unjoni — Dispożizzjonijiet tat-Trattat — Dritt ta’ moviment liberu u ta’ residenza libera fit-territorju tal-Istati Membri — Ċittadin tal-Unjoni li huwa minuri, li huwa residenti minn twelidu fl-Istat Membru ospitanti u ġenitur, ċittadin ta’ Stat terz, li għandu l-kustodja esklużiva tal-imsemmi minuri — Ammissibbiltà — Kundizzjoni — Obbligu li tiġi sodisfatta l-kundizzjoni li jkollhom biżżejjed riżorsi u assigurazzjoni tal-mard komprensiva fl-Istat Membru ta’ residenza — Verifika mill-qorti tar-rinviju*

(Artikolu 20 TFUE u 21 TFUE; Direttiva 2004/38 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, Artikolu 7(1))

1. Il-punt (ċ) tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 13(2) tad-Direttiva 2004/38, dwar id-drittijiet taċ-ċittadini tal-Unjoni u tal-membri tal-familja tagħhom biex jiċċaqilqu u jgħixu liberament fit-territorju tal-Istati Membri, għandu jiġi interpretat fis-sens li ċittadin ta' Stat terz, li huwa ddivorzjat minn ċittadin tal-Unjoni li tiegħu kien vittma ta' atti ta' vjolenza domestika matul iż-żwieġ, ma jistax jibbenefika miż-żamma tad-dritt ta' residenza tiegħu fl-Istat Membru ospitanti, abbażi ta' din id-dispożizzjoni, meta qabel il-bidu tal-proċeduri ġudizzjarji ta' divorzju l-konjuġi ċittadin tal-Unjoni jkun telaq minn dan l-Istat Membru.

Qabel kollox, mill-kliem użat kemm fit-titolu, kif ukoll fil-kliem tal-Artikolu 13(2) tad-Direttiva 2004/38, jirriżulta li ż-żamma tad-dritt ta' residenza li minnu jibbenefikaw il-membri tal-familja ta' ċittadin tal-Unjoni li ma għandhomx in-nazzjonalità ta' Stat Membru abbażi ta' din id-dispożizzjoni, hija prevista b'mod partikolari f'każ ta' divorzju.

Sussegwentement, fir-rigward tal-kuntest tiegħu, l-Artikolu 13(2) tad-Direttiva 2004/38 jikkostitwixxi deroga mill-prinċipju li mhux iċ-ċittadini kollha ta' Stati terzi jisiltu drittijiet ta' dhul u ta' residenza fi Stat Membru mid-Direttiva 2004/38, iżda biss dawk li huma membri tal-familja, fis-sens tal-Artikolu 2(2) ta' din id-direttiva, ta' ċittadin tal-Unjoni li jkun eżerċita d-dritt ta' moviment liberu tiegħu billi jstabbilixxi ruħu fi Stat Membru li ma huwiex l-Istat Membru li għandu n-nazzjonalità tiegħu. Fil-fatt, din id-dispożizzjoni tkopri l-każijiet eċċezzjonali fejn id-divorzju ma jwassalx għat-telf tad-dritt ta' residenza taċ-ċittadini kkonċernati ta' Stati terzi taht id-Direttiva 2004/38, minkejja li wara d-divorzju tagħhom, l-imsemmija ċittadini ma jissodisfawx iktar il-kundizzjonijiet indikati fl-Artikolu 7(2) ta' din id-direttiva u, b'mod partikolari, il-kundizzjoni ta' membru tal-familja ta' ċittadin tal-Unjoni.

Fl-aħħar nett, fir-rigward tal-finalità tal-Artikolu 13(2) tad-Direttiva 2004/38, din id-dispożizzjoni tissodisfa l-għan stabbilit fil-premessa 15 ta' din id-direttiva, li tingħata protezzjoni legali lill-membri tal-familja fil-każ ta' divorzju, ta' annullament taż-żwieġ jew ta' tmiem is-shubija rreġistrata, billi jittiehdu miżuri f'dan ir-rigward sabiex jiġi żgurat li, ftali ċirkustanzi, il-membri tal-familja li jirrisjedu diġà fit-territorju tal-Istat Membru ospitanti jzommu d-dritt ta' residenza tagħhom fuq bażi individwali. F'dan ir-rigward, mill-espożizzjoni tal-motivi tal-proposta għal din id-direttiva jirriżulta li d-dispożizzjoni prevista, li saret l-Artikolu 13(2) tal-imsemmija direttiva, għandha l-għan li toffri ċerta protezzjoni ġuridika liċ-ċittadini ta' Stati terzi li d-dritt ta' residenza tagħhom huwa marbut mar-rabta familjali rrapprezentata miż-żwieġ u li, minhabba dan il-fatt, jistgħu jiġu rrikattati b'theddida ta' divorzju, u li tali protezzjoni hija meħtieġa biss f'każ ta' sentenza finali ta' divorzju, filwaqt li f'każ ta' separazzjoni *de facto*, bl-ebda mod ma huwa affettwat id-dritt ta' residenza tal-konjuġi ċittadin ta' Stat terz.

Minn dan jirriżulta li l-implementazzjoni tal-Artikolu 13(2) tad-Direttiva 2004/38, inkluż id-dritt ibbażat fuq il-punt (ċ) tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 13(2) tagħha, hija suġġetta għad-divorzju tal-partijiet ikkonċernati.

Għalhekk, meta ċittadin ta' Stat terz kien vittma matul iż-żwieġ tiegħu ta' atti ta' vjolenza domestika mwettqa minn ċittadin tal-Unjoni li minnu huwa ddivorzjat, dan tal-aħħar għandu jkun residenti fl-Istat Membru ospitanti, skont l-Artikolu 7(1) tad-Direttiva 2004/38, sad-data tal-bidu tal-proċeduri ġudizzjarji ta' divorzju, sabiex l-imsemmi ċittadin ikun jista' jinvoka l-punt (ċ) tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 13(2) ta' din id-direttiva.

(ara l-punti 40-42, 45-48, 50, u d-dispożittiv 1)

2. L-Artikolu 12 tar-Regolament Nru 1612/68, dwar il-libertà tal-moviment għall-ħaddiema fi ħdan il-Komunità, għandu jiġi interpretat fis-sens li wild u l-ġenitur li huwa ċittadin ta' Stat terz u li għandu l-kustodja esklużiva tiegħu jibbenefikaw minn dritt ta' residenza fl-Istat Membru ospitanti, abbażi ta'

din id-dispożizzjoni, f'sitwazzjoni fejn il-ġenitur l-ieħor huwa ċittadin tal-Unjoni u hadem f'dan l-Istat Membru, iżda ma baqax jirrisjedi hemmhekk qabel ma l-wild beda l-edukazzjoni tiegħu f'dan l-Istat Membru.

F'dan ir-rigward, id-dritt ta' aċċess għall-edukazzjoni fl-Istat Membru ospitanti għat-tfal ta' haddiema migranti jiddependi mill-istabbiliment minn qabel tal-wild fl-Istat Membru ospitanti, b'mod li l-ulied li stabbilixxew ruħhom fl-imsemmi Stat Membru fil-kwalità tagħhom ta' membri tal-familja ta' haddiem migrant, l-istess bħall-ulied ta' haddiem migrant li ilhom jirrisjedu minn meta twieldu fl-Istat Membru li fih missierhom jew ommhom huma jew kienu impjegati, jistgħu jinvokaw tali dritt f'dan l-Istat Membru. L-Artikolu 12 tar-Regolament Nru 1612/68 huwa intiż b'mod partikolari biex jiżgura li t-tfal ta' haddiem li huwa ċittadin ta' Stat Membru jkunu jistgħu, anki jekk huwa ma jkunx għadu jeżerċita attività bħala impjegat fl-Istat Membru ospitanti, isegwu u, jekk ikun il-każ, jispiċċaw l-edukazzjoni tagħhom f'dan l-Istat tal-aħħar. Għaldaqstant, minn dan jirriżulta li d-dritt tat-tfal għall-ugwaljanza fit-trattament f'dak li jirrigwarda l-aċċess għall-edukazzjoni ma jiddependix mill-fatt li missierhom jew ommhom żammew il-kwalità ta' haddiem migranti fl-Istat Membru ospitanti. Barra minn hekk, sabiex wild ikun jista' jibbenefika mid-dritt previst minn din id-dispożizzjoni, l-Artikolu 12 tar-Regolament Nru 1612/68 ma jehtieġx li ġenitur, ex haddiem migrant, ikun għadu residenti fl-Istat Membru ospitanti fid-data li fiha l-wild ikun beda l-edukazzjoni jew l-istudji tiegħu u lanqas li dan il-ġenitur jibqa' preżenti fit-territorju tal-imsemmi Stat Membru matul l-edukazzjoni jew l-istudji tiegħu.

Fl-aħħar nett, id-dritt ta' aċċess għall-edukazzjoni jimplika dritt ta' residenza tal-wild ta' haddiem migrant jew ta' ex haddiem migrant, meta dan il-wild jixtieq isegwi l-istudji tiegħu fl-Istat Membru ospitanti, kif ukoll dritt ta' residenza korrispondenti favur il-ġenitur li jkollu effettivament il-kustodja ta' dan il-wild. Fil-fatt, meta t-tfal igawdu, taħt l-Artikolu 12 tar-Regolament Nru 1612/68, mid-dritt li jkomplu l-edukazzjoni tagħhom fl-Istat Membru ospitanti, filwaqt li l-ġenitur li għandu l-kustodja tagħhom jipperikola li jitlef id-dritt ta' residenza tiegħu, il-fatt li dan il-ġenitur jiġi mcaħhad mill-possibbiltà li jibqa' jirrisjedi f'dan l-Istat Membru ospitanti matul l-edukazzjoni tat-tfal tiegħu jista' jwassal sabiex dawn it-tfal jiġu mcaħhada minn dritt li l-leġiżlatur tal-Unjoni rrikonoxxa fir-rigward tagħhom.

(ara l-punti 54-56, 59, 64, 65, u d-dispożittiv 2)

3. L-Artikolu 20 TFUE għandu jiġi interpretat fis-sens li la jagħti dritt ta' residenza fl-Istat Membru ospitanti lil ċittadin tal-Unjoni li huwa minuri, li huwa residenti minn twelidu f'dan l-Istat Membru li ma huwiex ċittadin tiegħu, u lanqas lill-ġenitur, ċittadin ta' Stat terz, li għandu l-kustodja esklużiva tal-imsemmi minuri, meta dawn jibbenefikaw minn dritt ta' residenza f'dan l-Istat Membru taħt dispożizzjoni tad-dritt idderivat tal-Unjoni. Fil-fatt, f'tali każ, l-ewwel kundizzjoni meħtieġa għall-għoti ta' dritt ta' residenza fl-Istat Membru ospitanti taħt din id-dispożizzjoni, jiġifieri li l-parti interessata ma tibbenefikax minn dritt ta' residenza f'dan l-Istat Membru taħt id-dritt sekondarju tal-Unjoni, ma hijiex issodisfatta.

L-Artikolu 21 TFUE għandu jiġi interpretat fis-sens li jagħti lill-imsemmi ċittadin tal-Unjoni li huwa minuri dritt ta' residenza fl-Istat Membru ospitanti, sakemm jissodisfa l-kundizzjonijiet tal-Artikolu 7(1) tad-Direttiva 2004/38, b'mod partikolari, dik li jkollu biżżejjed riżorsi biex ma jkunx ta' piż fuq is-sistema ta' għajjnuna soċjali tal-Istat Membru ospitanti matul il-perjodu tiegħu ta' residenza, u assigurazzjoni tal-mard komprensiva, liema fatt hija l-qorti tar-rinviju li għandha tivverifika. Jekk dan ikun il-każ, din l-istess dispożizzjoni tippermetti lill-ġenitur li għandu effettivament il-kustodja ta' dan iċ-ċittadin tal-Unjoni li jirrisjedi miegħu fl-Istat Membru ospitanti. Fil-fatt, ir-rifjut li ġenitur, ċittadin ta' Stat Membru jew ta' Stat terz, li għandu effettivament il-kustodja ta' ċittadin tal-Unjoni li huwa minuri, li lill-Artikolu 21 TFUE u d-Direttiva 2004/38 jagħtu dritt ta' residenza, jithalla jirrisjedi ma' dan iċ-ċittadin fl-Istat Membru ospitanti jcaħhad minn kull effett utli d-dritt ta' residenza ta' dan tal-aħħar, peress li t-tgawdija tad-dritt ta' residenza minn wild ta' età żgħira timplika

neċessarjament li dan il-wild ikollu d-dritt li jkun akkumpanjat mill-persuna li tiżgura effettivament il-kustodja tiegħu u, għalhekk, li din il-persuna tkun f'pożizzjoni li ttrissjedi miegħu fl-Istat Membru ospitanti matul din ir-residenza.

(ara l-punti 71, 72, 74, 76, 80, u d-dispożittiv 3)